

ANTONIO TIZZANO

FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA

Az ismertetés napja: 2004. május 18.¹

I — Bevezetés

1. Az Immigration Appellate Authority of Hatton Cross (Egyesült Királyság) (Hatton Cross-i Bevándorlásügyi Fellebbviteli Bizottság) azt kérdezi, hogy a jelen ügy különleges és szokatlan körülményei között a közösségi joggal ellentétes-e az, ha valamely tagállam elutasítja egy másik tagállam állampolgárságával rendelkező, születésétől fogva az első államban élő, csecsemő- vagy kisgyermekkorban levő kislány, valamint a harmadik ország állampolgárságával rendelkező édesanyja állandó tartózkodási kérelmét.

kívül — magában foglalja különösen azt, hogy „(az) e szerződésben és a végrehajtására hozott intézkedésekben megállapított korlátozásokkal és feltételekkel minden uniós polgárnak joga van a tagállamok területén való szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz”.

3. A szabad mozgásra és tartózkodásra vonatkozó másodlagos jog rendelkezései közül elsősorban a letelepedés és a szolgáltatásnyújtás területén a tagállamok állampolgárainak Közösségen belüli mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozások eltörléséről szóló, 1973. május 21-i 73/148/EGK tanácsi irányelvet² kell megemlíteni (a továbbiakban: 73/148 irányelv).

II — A vonatkozó közösségi jog

2. Köztudomású, hogy az EK 17. cikk létrehozta a nemzeti állampolgárságot kiegészítő uniós polgárságot, amely az EK 18. cikk értelmében — az EK-Szerződés által szabályozott jogosultságokon és kötelezettségeken

4. A 73/148 irányelv 1. cikke kimondja:

„(1) A tagállamok ezen irányelv értelmében eltörlik a következő személyek mozgására és tartózkodására vonatkozó korlátozásokat:

¹ — Eredeti nyelv: olasz.

² — HL L 172., 14. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 167. o.

[...]

- b) a tagállamok azon állampolgárai, akik szolgáltatások címzettjeként a szolgáltatást egy másik tagállamban kívánják igénybe venni,

[...]

- d) ezen állampolgárok és házastársaik felmenő és lemenő ági rokonai, amennyiben az előbbiek eltartottjai, állampolgárságuktól függetlenül.”

5. A 4. cikk (2) bekezdésének első albekezdése pontosítja, hogy a „szolgáltatásokat nyújtó és igénybe vevő személyek esetében a tartózkodási jog érvényességének időtartama megegyezik a szolgáltatásnyújtás időtartamával”.

6. A tartózkodási jogról szóló, 1990. június 28-i 90/364/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: 90/364/EGK tanácsi irányelv)³, a gazdasági tevékenységet nem végző személyek mozgásra és tartózkodásra vonatkozó jogát szabályozza. 1. cikke így rendelkezik:

3 — HL L 180., 26. o.; magyar nyelvű különkiadás 20. fejezet, 1. kötet, 3. o.

„(1) A tagállamok tartózkodási jogot biztosítanak a tagállamok olyan állampolgárainak, akik számára a közösségi jog más rendelkezései nem biztosítják ezt a jogot, továbbá a (2) bekezdésben meghatározott családtagjaiknak, azzal a feltétellel, hogy ők és családtagjaik teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó államban, továbbá elegendő anyagi fedezettel rendelkeznek ahhoz, hogy elkerüljék, hogy tartózkodási idejük alatt a fogadó tagállam szociális biztonsági rendszerének terhet jelentsenek.

[...]

(2) A következő személyeknek, tekintet nélkül állampolgárságukra, joguk van a tartózkodási jog jogosultjával egy másik tagállamban letelepedni:

- a) a házastárs és eltartott egyenesági leszármazóik;

- b) a tartózkodásra jogosult, illetve házastársa eltartott felmenő egyenesági rokonai.”

III — Tényállás és eljárás

7. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések az Immigration Appellate Authority-nél a 2000. szeptember 16-án Belfastban (Egyesült Királyság) született, ír állampolgár Kunqian Catherine Zhu (a továbbiakban: a kis Catherine vagy az első felperes) és édesanyja, Man Lavette Chen kínai állampolgár (a továbbiakban: az anya vagy M. L. Chen vagy a második felperes) által a Secretary of State for the Home Departmentnek (a továbbiakban: a Secretary of State) az Egyesült Királyságon belüli állandó tartózkodási engedély kiállítását elutasító határozata ellen indított eljárás keretében merültek fel.

8. M. L. Chen szintén kínai állampolgár férjével egy, a Kínai Népköztársaságban székhellyel rendelkező társaságnál dolgozik. Tekintélyes méretű vállalkozásról van szó, amely vegyi anyagokat gyárt és forgalmaz a világ számos pontjára, különösen az Egyesült Királyságba és az Európai Unió egyéb tagállamaiba.

9. Chen úr a társaság egyik igazgatója és többségi tulajdonosa. Igazgatói minőségében gyakran van üzleti úton az Egyesült Királyságban és az Európai Unió egyéb tagállamaiban.

10. Catherine születése előtt a házaspárnak csupán egy fia volt, Huixiang Zhu, aki a Kínai Népköztársaságban született 1998-ban. A Chen házaspár szeretett volna még egy gyermeket, de az. ún. „egy család — egy gyermek” születésszabályozási politika akadályaival találták szemben magukat; e politikát a Kínai Népköztársaság azért vezette be, hogy a kínai házaspárok körében visszaszorítsa a második gyermek vállalását.

11. A 2000. év folyamán elkerülendő, hogy a második gyermek közelgő születése a fent hivatkozott születésszabályozási politika negatív következményeit vonja maga után, M. L. Chen úgy döntött, hogy külföldön fog szülni, és e célból az Egyesült Királyságba utazott.

12. Catherine 2000. szeptember 16-án jött világra Belfastban, Észak-Írországban.

13. A születési hely megválasztása nem volt véletlenszerű. Emlékeztetek arra ugyanis, hogy — bizonyos feltételek teljesülése esetén — az a személy, aki az ír sziget területén — még ha Írország (Éire) politikai határain kívül is — születik, megszerzi az ír állampolgárságot. Ahogyan az ügy aktájából kiderül, a Chen házaspár pontosan az ír jog ezen — e témában megkérdőjelezett jogászok által jelzett — sajátosságát tartotta szem előtt, amikor úgy határozott, hogy a gyermek Belfastban jöjjön világra. Azt akarták ugyanis, hogy a

kislány megszerezze az uniós polgárságot, és ezzel magának és édesanyjának lehetőséget biztosítson az Egyesült Királyságban történő letelepedésre.

14. A kis Catherine helyzete meg is felelt az ír jog által szabályozott feltételeknek, így tehát születésével megszerezte az ír állampolgárságot, és ezzel az uniós polgárságot. A kislány ugyanakkor *nem* szerezte meg a brit állampolgárságot, mert nem tett eleget az Egyesült Királyság vonatkozó szabályozása által előírt követelményeknek.

15. Ezt követően, miután a kislánnyal Cardiffba (Wales) költözött, M. L. Chen az Egyesült Királyságban állandó tartózkodási engedély iránti kérelemmel fordult a brit hatóságokhoz, saját maga és Catherine lánya számára.

16. A kérelmeket a Secretary of State 2000. június 15-i határozatával elutasította. E határozat ellen a kis Catherine és édesanyja fellebbezést nyújtott be az Immigration Appellate Authority-nél.

17. Ezen hatóság bírója úgy vélte, hogy a megtámadott határozat alapvetően összhangban van az ügyben alkalmazandó nemzeti joggal. Egy sor körülmény viszont arra készítette, hogy feltegye azt a kérdést, hogy a határozat a közösségi jognak is megfelel-e.

18. E vonatkozásban a bíró lényegében azt emelte ki, hogy a kis Catherine uniós polgárként tartózkodási jog jogosultja lehet, amelyet közvetlenül a közösségi jog rendelkezései biztosítanak számára, az édesanya pedig — mint a gyermek ellátásáért és neveléséért elsősorban felelős személy — a lány jogosultságából származó jogosultság élvezője lehet.

19. A kislány vonatkozásában ezután fel lehet tenni a kérdést, hogy az Egyesült Királyságban történő maradáshoz való joga a 73/148 irányelv alapján elsősorban a „szolgáltatás címzettje” minőségéből következik-e; hiszen a kis Catherine az Egyesült Királyságban magánszemélyek által, térítés ellenében nyújtott csecsemőgondozási és orvosi szolgáltatások címzettje.

20. Továbbá az anya és leánya, akik mindig egy fedél alatt laktak, gazdaságilag önfenn tartó családi magot alkotnak, hála az anya által megteremtett anyagi eszközöknek. Nem jelentettek terhet a brit állami alapok számára, és nem tűnik valószínűnek, hogy a későbbiekben azt jelentenének. Mindkettőnek van egészségbiztosítása. Ezért nem zárható ki — jegyzi meg a kérdést előterjesztő bíró — hogy a 90/364 irányelv értelmében tartózkodási jogot élvezzenek.

21. Végül a bíró megjegyzi, hogy a kis Catherine-nek alkalmanként csak 30 napnál nem hosszabb időre és csak az ország

kormányának engedélyével van joga belépni a Kínai Népköztársaság területére, amelynek nem állampolgára. Ha a kislánytól vagy édesanyjától megtagadnánk az egyesült királyságbeli tartózkodási jogot, az a családi életükbe történő jogtalan beavatkozáshoz vezetne, mert közös életvitelük jelentős mértékben korlátozva lenne.

édesanyja, valamint ellátásáért első-sorban felelős személy — arra, hogy az első felperessel lakjon

i) eltartott családtagként vagy

ii) azon ténynél fogva, hogy az első felperessel együtt lakott annak származási országában vagy pedig

iii) bármely egyéb különleges okból?

22. Ezen okoknál fogva az Immigration Appellate Authority a következő előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéssel fordult a Bírósághoz:

„1) Jelen ügy tényállásának fényében a 73/148/EGK tanácsi irányelv 1. cikke vagy másodlagosan a 90/364/EGK tanácsi irányelv 1. cikke:

a) a kiskorú és uniós polgársággal rendelkező első felperesnek jogosultságot biztosít-e a fogadó tagállamba való belépésre és tartózkodásra?

b) Amennyiben igen, jogosultságot nyújt-e a harmadik ország állampolgárságával rendelkező második felperesnek — aki az első felperes

2) Amennyiben az első felperes a 73/148/EGK tanácsi irányelv vagy a 90/364/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének értelmében a közösségi jogrend szerinti jogainak gyakorlása vonatkozásában nem „tagállami állampolgár”, melyek azok a releváns szempontok annak megállapításakor, hogy valamely, uniós állampolgársággal rendelkező gyermek tagállami állampolgárnak tekinthető-e a közösségi jogrend által reá ruházott jogok gyakorlásának tekintetében?

3) Jelen ügy körülményeit tekintve a csesemőgondozási szolgáltatások, amelyeknek az első felperes címzettje, a 73/148/EGK tanácsi irányelv szerinti szolgáltatásoknak minősülnek-e?

4) Jelen ügy körülményeit tekintve az első felperes megfosztható-e a 90/364/EGK 1. cikke alapján meglévő, a fogadó államban érvényes tartózkodási jogától azért, mert jövedelme kizárólag az őt kísérő szülőtől származik, aki harmadik ország állampolgára?

hogy a felperesek az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény — a 14. cikkel együtt olvasott — 8. cikkére hivatkoznak, amelynek értelmében mindenkinek joga van arra, hogy magán- és családi életét, valamint lakását tiszteletben tartásák, illetve arra, hogy az első felperes nem élhet Kínában a második felperessel, az édesapjával és a testvérével?”

5) A jelen ügy sajátos tényállásának fényében az EK 18. cikk (1) bekezdése az első felperes számára jogot biztosít-e a fogadó tagállamba való belépésre és az ott tartózkodásra akkor is, ha a közösségi jog más rendelkezése alapján nem rendelkezik a tagállamban való tartózkodás jogával?

23. A Bíróság előtti eljárás során az alapügyben a felperesek, valamint Írország, az Egyesült Királyság és a Bizottság terjesztett elő észrevételeket.

6) Igenlő válasz esetén a második felperesnek következésképpen joga van-e arra, hogy erre az időtartamra⁴ az első felperessel maradjon a fogadó tagállamban?

IV — Álláspont

A — Előjáróban

7) Ebben a vonatkozásban milyen hatással jár a felperesek által hivatkozott, alapvető emberi jogok tiszteletben tartásának elve a közösségi jogban, figyelemmel különösen arra a tényre,

24. Ahogyan már utaltam rá, és ahogyan azt a tényállás leírása megerősíti, mindenképpen szokatlan és annyira egyéni vonásokkal rendelkező esettel állunk szemben, hogy ez bizonyos módon magára a felek közötti vitára is kihatott. Ugyanis néha úgy tűnt, hogy a felek sokkal inkább a különös megoldások keresésével foglalkoznak ahelyett, hogy megvizsgálják, nem lehetne-e akár az ügy legszokatlanabb vonatkozásait is a ren-

4 — Így szerepel az utaló végzésben.

des szabályok és a Bíróság ítélkezési gyakorlata által meghatározott szabályozási elvek körébe vonni. Pedig véleményem szerint, ahogyan a továbbiakban látni fogjuk, pontosan ezt az utat kell bejárni ahhoz, hogy választ adjunk a kis Catherine ügyében felmerült kérdésekre.

25. E célból hasznos egyesíteni a bíró által feltett kérdéseket, hogy jobban kirajzolódjanak a Bíróság elé terjesztett alapvető kérdések, és azért is, hogy ezeket rendszerezett módon tárgyalhassuk. Ez véleményem szerint úgy lehetséges, ha az alábbiakban összefoglalható két kérdéscsoportra keresünk választ:

a) A kis Catherine a 73/148 irányelv szerinti szolgáltatások címzettjeként vagy — a 90/364 irányelv értelmében — olyan nem kereső közösségi polgárként, aki a fenntartásához elegendő forrással és betegbiztosítással rendelkezik, illetve közvetlenül az EK 18. cikk alapján jogosult-e állandó jelleggel az Egyesült Királyságban tartózkodni?

b) Az édesanyát a kislány — a fent hivatkozott irányelvek szerinti — „eltartott családtagjaként” vagy mint a Catherine neveléséért és támogatásáért elsősorban felelős személyt vagy pedig az EJEE 8. cikkében szabályozott családi élet tiszteletben tartásához való jog alapján megilleti-e tartózkodási jog?

26. A fent bemutatott problémafelvetések szerint fogom tehát tárgyalni a kérdést előterjesztő bíró kérdéseit, és minden egyes alkalommal a szükségesnek vagy hasznosnak vélt mértékben veszem figyelembe az eljárás során észrevételeket előterjesztett személyek által felhozott érveket.

B — *A jogvita belső jellegéről*

27. Mielőtt azonban hozzáfognék a fent jelzett kérdések tárgyalásához, ki kell tennem az Egyesült Királyság Kormánya által benyújtott elfogadhatósági kifogásra.

28. E kormány ugyanis elsőként azt állította, hogy a Bíróságnak azért nincs hatásköre a bíró által előterjesztett kérdések megválaszolására, mert a jogvita tisztán belső helyzetre vonatkozik. Az egyetlen külső tényállási elem, vagyis a kislány állampolgársága, a Chen házaspár taktikázásának mesterséges gyümölcse, ami joggal való visszaélést valósít meg.

29. Egy kis időre függőben hagyom ez utóbbi véleményt, mivel álláspontom szerint elemzése egyértelműbb lehet azután, hogy érdemben megtárgyaltuk az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket (lásd a 108. és az azt követő pontokat).

30. Áttérve viszont a tényállás tisztán belső jellegére vonatkozó kifogásra, emlékeztetek arra, hogy az Egyesült Királyság Kormánya szerint a felperesek soha nem éltek a Szerződés által rájuk ruházott szabad mozgásra vonatkozó jogukkal, mivel soha nem hagyták el az Egyesült Királyságot, és nem utaztak másik tagállamba. Ezért nincs elegendő külső tényállási elem ahhoz, hogy a kérdéses tartózkodási engedélyre irányuló kérelmekre a közösségi jogot alkalmazzuk.

31. Azonban úgy hiszem, hogy ez a kifogás nem elfogadható.

32. Mindenekelőtt emlékeztetnék arra, hogy az állandó közösségi ítélkezési gyakorlat szerint a tartózkodási helytől eltérő tagállam állampolgárságának a birtoklása elegendő ahhoz, hogy a közösségi jog rendelkezéseit alkalmazzuk, akkor is, ha az ezen rendelkezésekre hivatkozó személy sohasem lépte át az állandó lakóhelye szerinti tagállam határait.⁵

5 — Lásd pl. a 235/87. sz. Matteucci-ügyben 1988. szeptember 27-én hozott ítéletet (EBHT 1988., 5589. o.) amelyben egy olasz állampolgárságú, Belgiumban született és ott élő, valamint ott dolgozó hölgy azon jogáról volt szó, hogy ne érje hátrányos megkülönböztetés a tanulmányi ösztöndíj odaítélése során. Korábról lásd az ismert 36/75. sz., Rutili-ügyben 1975. október 28-án hozott ítéletet (EBHT 1975., 1219. o.), amelyben a Bíróság teljes körűen alkalmazhatónak ítélte a Szerződés 48. cikkét (jelenleg EK 39. cikk) egy olasz, de Franciaországban született, ott élő és dolgozó, szakszervezeti tevékenységet folytató férfi francia területen való szabad mozgását korlátozó intézkedések vonatkozásában.

33. A Bíróság a Garcia Avello-ügyben hozott ítéletben, miután emlékeztetett arra, hogy „az EK 17. cikk által szabályozott uniós polgárságnak [...] nem az a célja, hogy a Szerződés tárgyi hatályát kiterjessze olyan nemzeti helyzetekre is, amelyek a közösségi joggal semmilyen kapcsolatban nem állnak”⁶, pontosította, hogy „mindazonáltal fennáll a közösségi joggal való ilyen kapcsolat olyan tagállami állampolgárok esetében, akik jogosan tartózkodnak valamely másik tagállam területén”⁷, függetlenül attól a ténytől, hogy gyakorolták-e a Szerződésben szabályozott szabad mozgási jogukat, vagy pedig — mint jelen ügyben — születésüktől fogva a fogadó tagállam területén éltek.

34. Catherine ír állampolgársága tehát elegendő tényállási elem annak kizárására, hogy a Secretary of State-tel szembeni jogvita, amelyben édesanyjával együtt áll, pusztán a brit jogrend belső jogvitája legyen.

35. Ettől eltérő következtetésre csak abban az esetben juthatnánk, ha úgy vélnénk, hogy Catherine *valójában nem bír* ír állampolgársággal, vagy legalábbis ezen állampolgárság birtoklása nem érvényesíthető az Egyesült Királyság Kormányával szemben.

6 — A C-148/02. sz. Garcia Avello-ügyben 2003. október 2-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-11613. o.) 26. pontja.

7 — Uo., 27. pont.

36. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az eljárás egyetlen szakaszában, sem a nemzeti bíróság előtt, sem az Európai Közösségek Bírósága előtt nem merült fel soha a kétely, hogy a kis Catherine valóban rendelkezik az ír állampolgársággal, mint ahogy egyébként az Egyesült Királyság Kormánya sem támadta nemzeti vagy közösségi jogi szempontból az állampolgárság ír állam általi megadásának jogszerűségét.

37. A dolgok ezen állása szerint nem szükséges állást foglalni abban, hogy létezik-e olyan általános nemzetközi jogi norma, amely szerint egyetlen állam sem köteles elismerni az egyén számára valamely másik állam által nyújtott állampolgárságot, amennyiben nincs valós és tényleges kötelék az egyén és a nemzeti állam között.⁸

38. Csupán arra emlékeztetnék, hogy a közösségi jogrendet illetően a Bíróság a Micheletti-ügyben⁹ és Kaur-ügyben¹⁰ hozott ítéletekben kimondta, hogy „az állampolgárság megszerzésére és elvesztésére vonatkozó feltételek meghatározása a nemzetközi joggal összhangban az egyes tagállamok hatáskörébe tartozik”¹¹, és ezért „valamely tagállam jogalkotása [...] nem korlátoz-

hatja egy másik tagállam állampolgárságot nyújtó aktusának hatásait azáltal, hogy kiegészítő feltételhez köti ezen állampolgárság elismerését a Szerződésben biztosított alapvető szabadságjogok gyakorlása tekintetében.”¹²

39. Úgy vélem tehát, levonhatom azt a következtetést, hogy az Immigration Authority előtt függőben levő jogvita — a kis Catherine ír állampolgárságára figyelemmel — alapvetően a Szerződés tárgyi hatálya alá tartozik, és az Egyesült Királyság által emelt elfogadhatósági kifogást ezért el kell utasítani.

C — A kis Catherine tartózkodási jogáról

40. Ezek után érdemben haladva a fentebb felsorolt kérdésekben (25. pont a) alpont) először is arra kell választ adni, hogy melyek azok a szabad mozgással és letelepedéssel kapcsolatos jogosultságok, amelyekkel egy olyan kislány, mint Catherine, aki valamely uniós tagállam állampolgára, és aki születésétől fogva egy másik tagállamban élt, a közösségi jogrendben rendelkezik.

8 — Az ilyen szabály meglétének megerősítéséhez — a diplomáciai védelmi intézettel kapcsolatban — emlékeztetek a Nemzetközi Bíróság ismert Nottebohm-ügyére (a Liechtenstein kontra Guatemala ügyben 1955. április 6-án hozott ítélet, második rész, C.I.J. Recueil 1955., 4. o., különösen a 20. o. és kk.).

9 — A C-369/90. sz. Micheletti-ügyben 1992. július 7-én hozott ítélet (EBHT 1992., I-4239. o.).

10 — A C-192/99. sz. Kaur-ügyben 2001. február 20-án hozott ítélet (EBHT 2001., I-1237. o.).

11 — A fent hivatkozott Micheletti-ítélet 10. pontja, a fent hivatkozott Kaur-ítélet 19. pontja. Érdemes megjegyezni, hogy ez a megállapítás teljes mértékben koherens a Nemzetközi Bíróság ítélezési gyakorlatával, amely szerint: „[il] appartient [...] à tout État souverain de régler par sa propre législation l'acquisition de sa nationalité” (a fent hivatkozott Nottebohm-ítélet, 20. o.).

12 — A fent hivatkozott Micheletti-ítélet 10. pontja; végül lásd a fent hivatkozott Garcia Avello-ítélet 28. pontját.

— Annak lehetőségéről, hogy egy kiskorú a szabad mozgás és szabad letelepedés jogának jogosultja legyen

címzettje legyen (jogképesség)¹⁵, valamint azon képessége, hogy joghatással bíró jognyilatkozatot tegyen (cselekvőképesség).¹⁶

41. E tekintetben úgy tűnik, az ír kormány alapjában nem ért egyet azzal, hogy Catherine hivatkozhat a Szerződés által szabályozott, szabad mozgásra és tartózkodásra vonatkozó jogára.

44. Márpedig az a tény, hogy egy kiskorú nem képes valamely jogának önálló gyakorlására, nem jelenti azt, hogy nem lehet címzettje azon jogszabálynak, amelyen az adott jogosultság alapul.

42. Ha jól értettem, az ír kormány érvelése szerint Catherine életkorából adódóan nem képes önállóan gyakorolni azon jogát, hogy megválassza lakóhelyét, és ott letelepedjék.¹³ Ebből következőleg nem lehet őt a tagállami állampolgárok számára a 90/364 irányelv által elismert jogok jogosultjának tekinteni.¹⁴

45. Az okfejtésnek éppen ellenkező irányban kellene haladnia. Mivel a tagállami jogok általános és közös elve szerint (és nem csupán eszerint) az ember születésékor szerzi meg a jogképességet, a kiskorú is jogképes, tehát mint ilyen, a jogrend által ráruházott jogok jogosultja.

43. Ezt az érvelést nem tudom osztani. Számomra úgy tűnik ugyanis, hogy itt keveredik a személy azon képessége, hogy jogosultságok jogosultja és kötelezettségek

46. Az a tény pedig, hogy a kiskorú nem képes ezen jogok önálló gyakorlására, nem vonja meg tőle az adott jogot. Éppen ellenkezőleg: pontosan ezen jogosulti volta miatt kell az ő jogait más, a jogrend által erre kijelölt személyeknek (szülőknek, gondviselőnek stb.) érvényesíteniük, és nem csak

13 — Hiszen a kislány „unable to assert a choice of residence in her own right” (nem tudja saját maga megválasztani tartózkodási országát).

14 — „While a minor, and unable to exercise a choice of residence, Catherine cannot be a »national« for the purposes of Art. 1 (1)” (Kiskorúként és a tartózkodási országának megválasztására nem képes személyként Catherine nem tekinthető az 1. cikk (1) bekezdése szerinti „állampolgárnak”).

15 — „Capacità giuridica”; „Capacité de jouissance”; „Rechtsfähigkeit”; az angol jogi terminológiában „»general« legal personality” (vö. Heldrich, A., Steiner, A. F.: *Legal Personality. International Encyclopedia of Comparative Law*, vol. IV, Persons and Family, Tübingen, Dordrecht etc., 1995., Chapter 2, Persons, 4. o.).

16 — „Capacità di agire”; „Handlungsfähigkeit”; „capacité d'exercice”; az angol jogi terminológiában „capacity” vagy „active legal capacity” (lásd Heldrich, A., Steiner, A. F.: *Capacity. International Encyclopedia of Comparative Law*, vol. IV, [hivatkozás fent] 9. o.).

azért tehetik ezt meg, mert ők az erre jogosultak, hanem mert a kiskorú — vagyis ezen jogok egyetlen és igazi jogosultja — nevében és javára járnak el.

nyen lehet címzettje különféle szolgáltatásoknak, és ezek között elsődleges fontosságúaknak is (pl. orvosi kezelések).

47. Jelen ügyben mindenesetre az ír kormány álláspontját nemcsak hogy semmiféle szövegbeli jelzés nem támasztja alá, de a kérdéses jogok és szabadságok természete sem indokolja. Nem is tűnik összeegyeztethetőnek a Szerződés vonatkozó rendelkezései — vagyis az EK 49. és azt követő cikkek — által a szolgáltatásnyújtás szabadsága tekintetében, valamint az EK 18. cikk által az uniós polgárok tartózkodási joga tekintetében megfogalmazott rendeltetéssel.

48. Az EK 49. és azt követő cikkek vonatkozásában ismert, hogy az általuk létrehozott szabadságjog egyik célja éppen az, hogy megkönnyítse azon személyek mozgását, akiknek szolgáltatás igénybevétele céljából kell másik államba költözniük.¹⁷

49. Be kell látnunk, hogy egy kiskorú, még csecsemő- vagy kisgyermekkorban is, köny-

50. Éppen ezért ez a kiskorú szolgáltatások címzettjeként az EK 49. és azt követő cikkek által reá ruházott jogok jogosultja lesz.

51. A tartózkodási jogra vonatkozó rendelkezéseket illetően pedig megjegyzem, hogy a 90/364 irányelv 1. cikkével kiegészített EK 18. cikk célja az, hogy biztosítsa *minden* — bizonyos feltételeket teljesítő — *közösségi polgár* számára azt a jogot, hogy bármely tagállamban letelepedhessen, akkor is, ha ott nem akar vagy nem tud gazdasági tevékenységet folytatni.

52. Figyelembe véve a fentebbi gondolatmenetet is (43. és azt követő pontok), semmi sem indokolja, hogy egy kiskorút megfoszsanak olyan jogától, amely a közösségi jog egyik alapvető intézkedése — nevezetesen az EK 18. cikk — alapján minden közösségi polgárt általánosan megillet. Így amennyiben fennállnak az irányelv által meghatározott feltételek, még egy — gazdasági tevékenység-

17 — A közösségi joggyakorlat állandó abban, hogy a szolgáltatások címzettje is hivatkozhat az EK-Szerződés által szabályozott szolgáltatásnyújtás szabadságára (lásd e témában többek között a 286/82. és 26/83. sz., Luisi és Carbone egyesített ügyekben 1984. január 31-én hozott ítélet (EBHT 1984. 377. o.) 16. pontját, valamint a 186/87. sz. Cowan ügyben 1989. február 2-án hozott ítélet (EBHT 1989. 195. o.) 15. pontját.

get nem folytató — kiskorú is szabadon élhet letelepedési jogával olyan tagállamban, amelynek nem állampolgára.

— A kis Catherine letelepedési jogának tényleges meglétéről

53. Ezt egyébként egyértelműen megerősíti a Bíróság ítélezési gyakorlata, amely szerint nincs semmi kétség afelől, hogy kiskorúak is lehetnek a tartózkodási jog jogosultjai. Az Echternach és Moritz ügyben¹⁸ például a Bíróság kifejezetten kimondta, hogy egy kiskorú — olyan munkavállaló gyermeke, aki időközben elhagyta a fogadó országot — „továbbra is hivatkozhat a közösségi jog rendelkezéseire”, amelyek lehetővé teszik számára, hogy az adott országban maradjon, és megkezdett tanulmányait befejezhesse.¹⁹

54. Ez a megoldás a kiskorú életkorának függvényében sem módosulhat, mert elvi szempontból a helyzet nem változik.

55. Így azt a következtetést vonom le, hogy egy csecsemő- vagy kisgyermekkorban levő kiskorú is, mint például a kis Catherine, lehet a Közösségen belüli szabad mozgásra és szabad letelepedésre vonatkozó jog jogosultja.

18 — A 389/87. és 390/87. sz., Echternach és Moritz egyesített ügyekben 1989. március 15-én hozott ítélet (EBHT 1989., 723. o.).

19 — A fent hivatkozott Echternach és Moritz ítélet 21. pontja. Az ügyben a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgásáról szóló, 1968. október 15-i 1612/68/EGK tanácsi rendeletről (HL L 257., 2. o., magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 15. o.) volt szó, amelynek 12. cikke így rendelkezik: „Egy másik tagállamban foglalkoztatott vagy alkalmazásban álló állampolgár gyermekei, ha a gyermekek a fogadó állam területén laknak, az állam saját állampolgárával azonos feltételekkel nyerne felvételt általános oktatási intézménybe, szakmunkás- és egyéb szakképzésre.”

56. Miután általános nézőpontból ezt kimondtuk, hátra van még annak megállapítása, hogy jelen esetben a kis Catherine i) a 73/148 irányelv alapján szolgáltatások címzettjeként vagy ii) az EK 18. cikk és a 90/364 irányelv rendelkezései alapján hivatkozhat tartózkodási jogára.

57. i) Annak megállapításával kezdem, hogy Catherine jogának az Egyesült Királyságban történő tartós tartózkodásra nem azon kell alapulnia, hogy a kislány csecsemőgondozási és orvosi szolgáltatások címzettje (lásd a 19. pontot).

58. Az előbbieket illetően még ha eltekin-tünk is attól, hogy milyen problémás meghatározni ezen szolgáltatások címzettjét, aki — úgy tűnik — valójában az anya, az aktából kiderül, hogy a kérdéses szolgáltatásokat nem ideiglenes, hanem állandó és folyamatos jogcímen vették igénybe.

59. Ahogyan a Bizottság arra helyesen rámutatott, a közösségi joggyakorlat régen állást foglalt abban, hogy a szolgáltatás igénybevételének szabadságára nem lehet az

„állandó jelleggel vagy legalábbis előrelátható időbeli korlát nélkül végzett tevékenység”²⁰ esetében hivatkozni, mert erre a Szerződés letelepedésre vonatkozó rendelkezései az irányadók. Ez elsősorban a szolgáltatást nyújtóra vonatkozik, de természetesen annál inkább a szolgáltatások címzettjére is, aki erre a szabadságra csak akkor hivatkozhat, ha nem szándékozik véglegesen letelepedni a fogadó országban.²¹

60. Am Catherine állandó tartózkodási joga esetleges orvosi szolgáltatások igénybevétele sem alapulhat. Hiszen ezeket — természetüknél fogva — meghatározott ideig nyújtják. Ha tehát ténylegesen ezek címzettje lenne (ami egyébként az aktából nem derül ki egyértelműen), a kis Catherine-nek — amint azt a 73/148 irányelv 4. cikke (2) bekezdésének első albekezdése kimondja — csakis arra az időtartamra lenne joga Egyesült Királyságban maradni, amíg ezen kezeléseket kapja.

61. Tehát *ideiglenes* tartózkodási jogára pontosan annyi ideig hivatkozhatna, amennyi a „szolgáltatásnyújtás időtartama”, de nem kaphatna — a fent hivatkozott irányelv alkalmazásában — állandó tartózkodási engedélyt.

62. ii) Hátra van még annak értékelése, hogy Catherine az EK 18. cikk és a 90/364 irányelv alapján hivatkozhat-e tartózkodási jogára az Egyesült Királyságban.

63. Emlékeztetnék arra, hogy az EK 18. cikk az Unió valamennyi polgára számára biztosítja a tagállamok területén való szabad mozgás és tartózkodás jogát, a Szerződés és a másodlagos jog normái által megállapított korlátozásokkal és feltételekkel.

64. Jelen ügyre vonatkozó korlátozásokat és feltételeket a 90/364 irányelv határozza meg.

65. Az 1. cikk — különösen amikor megállapítja, hogy „[a] tagállamok tartózkodási jogot biztosítanak a tagállamok olyan állampolgárainak, akik számára a közösségi jog más rendelkezései nem biztosítják ezt a jogot” — azt a feltételt szabja, hogy „ők és családtagjaik teljes körű egészségbiztosítással rendelkeznek a fogadó államban, továbbá elegendő anyagi fedezettel rendelkeznek ahhoz, hogy elkerüljék, hogy tartózkodási idejük alatt a fogadó tagállam szociális biztonsági rendszerének terhet jelentsenek”.

66. Ahogyan a kérdést előterjesztő bíró végzéséből kiderül, a kis Catherine megfelelő egészségbiztosítás kedvezményezettje,

20 — A 196/87. sz. Steymann ügyben 1988 október 5-én hozott ítélet (EBHT 1988., 6159. o.) 16. pontja.

21 — A fent hivatkozott Steymann-ítélet 17. pontja és a C-70/95. sz., Sodemare és társai ügyben 1997. június 17-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-3395. o.) 38. pontja.

továbbá családtagjai révén elégséges anyagi fedezettel rendelkezik annak elkerüléséhez, hogy a „tartózkodási idej[e] alatt a fogadó tagállam szociális biztonsági rendszerének terhet jelentsen”.

67. Azt mondhatnánk tehát, hogy az irányelv által előírt mindkét követelmény teljesül.

68. A beavatkozó kormányok ugyanakkor nem ezen az állásponton vannak: úgy vélik, hogy a kis Catherine gazdaságilag nem önfenntartó, mert a rendelkezésére álló anyagi fedezetet valójában édesanyja biztosítja a számára.

69. Ezen kormányok szerint a 90/364 irányelv által létrehozott tartózkodási jog lényegében csak azon személyek számára van fenntartva, akik *saját maguk jogosultak* — „*in [their] own right*”, hangsúlyozza az ír kormány — olyan jövedelemre vagy járadékra, amely biztosítja számukra az elégséges fedezetet.

70. Ugyanakkor meg kell jegyeznem, hogy — mint azt a Bizottság jogosan kiemeli — a tartózkodási jog ilyen korlátozását az irányelv szövege sehol nem támasztja alá, pusztán

annyit ír elő, hogy az ezen jogra hivatkozó személyek „elegendő anyagi fedezettel rendelkezzenek”.²²

71. Különbben is úgy tűnik számomra, hogy az ilyesfajta korlátozás nem felel meg az irányelv rendeltetésének.

72. Ahogyan ismert, ezt az irányelvet azért fogadták el, hogy kiszélesítsék a szabad mozgás és tartózkodás jogának hatályát, kiterjesztve azt minden közösségi polgárra, a már ismert, annak érdekében megállapított korlátozásokkal, hogy „a tartózkodási jog kedvezményezettjei ne váljanak indokolatlan teherré a fogadó tagállam költségvetése számára” (lásd a negyedik preambulumbekendést).

73. A Maastrichti Szerződés által az EK-Szerződésbe illesztett 8A. cikk — jelenleg, a módosítást követően EK 18. cikk — által a személyek szabad mozgásának és tartózkodásának joga azután a közösségi polgárok alapvető jogaként került kimondásra, igaz (többek között), a 90/364 irányelv által meghatározott korlátok és feltételek között.

22 — „*Disposent* [...] de ressources suffisantes” a francia szövegben, „*have sufficient resources*” az angolban, „*über ausreichende Existenzmitteln verfügen*” a németben, „*dispongan* [...] de recursos suficientes” a spanyolban (kiemelések tőlem).

74. Ebben az új összefüggésben következtetés-képpen ez az irányelv olyan jogszabállyá válik, amelyik *korlátozza* valamely alapvető jog gyakorlását. Az általa támasztott feltételeket tehát szűkítő értelemben kell értelmezni, mint valamennyi, a Szerződés által biztosított szabadságra rótt kivételt és korlátozást. Tehát kizárt, hogy szövegébe bele lehetne erőltetni olyan, kifejezetten nem szabályozott feltételt, mint amelyet a beavatkozó kormányok feltételeznek.

75. De többről van itt szó. Ahogyan azt a Bíróság a Baumbast és R ítéletében elismerte: „az uniós állampolgárok tartózkodási jogának gyakorlását alá lehet vetni a tagállamok jogos érdekeinek”²³; „mindazonáltal ilyen korlátozások és feltételeket a közösségi jog által e vonatkozásban felállított korlátok figyelembevételével és általános alapelveivel — különösen az arányosság elvével — összhangban kell alkalmazni. Ez azt jelenti, hogy az e tekintetben elfogadott nemzeti intézkedéseknek a kitűzött cél megvalósítására alkalmasoknak és ahhoz szükségeseknek kell lenniük”.²⁴

76. Nekem úgy tűnik, hogy az irányelvnek az Egyesült Királyság és Írország által javasolt értelmezése *szükségtelenül* akadályozná az irányelv rendeltetésének megvalósítását.

77. Fontos annak biztosítása, hogy a szabad mozgás jogát gyakorló uniós polgárok ne váljanak teherrel a fogadó állam költségvetése számára. Ha tehát e célból szükséges is, hogy elegendő anyagi fedezettel „rendelkezzenek”, az már egyáltalán nem szükséges, hogy számukra további, egyébként is nehezen pontosítható feltételt szabjanak meg, amely szerint e fedezetnek közvetlenül az ő tulajdonukban kell lenniük.

78. Következésképpen úgy vélem, a Bíróságnak azt a választ kellene adnia a kérdést előterjesztő bírónak, hogy egy csecsemő- vagy kisgyermekkorban levő, közösségi polgársággal rendelkező kiskorú, aki a tagállamban teljes körű betegségbiztosítás kedvezményezettje, és akinek, noha közvetlenül nem jogosult jövedelemre vagy járadékra, szülei mindenképpen elégséges anyagi fedezetet biztosítanak ahhoz, hogy ne jelentsen terhet a fogadó tagállam költségvetésére, teljesíti a 90/364 irányelv 1. cikkében meghatározott feltételeket, vagyis határozatlan idejű tartózkodási jogot élvez annak a tagállamnak a területén, amelynek nem állampolgára.

D — Az édesanya tartózkodási jogáról

79. Miután ezt megállapítottuk, térjünk át Catherine édesanyja tartózkodási jogának kérdésére.

23 — A C-413/99. sz., Baumbast és R ügyben 2002. szeptember 17-én hozott ítélet (ÉBHT 2002., I-7091. o.) 90. pontja.

24 — Ua., 91. pont. Ugyanerre vonatkozóan lásd a korábbi, C-259/91., C-331/91. és C-332/91. sz., Allué és társai egyesített ügyekben 1993. augusztus 2-án hozott ítélet (ÉBHT 1993., I-4309. o.) 15. pontját.

80. Azzal kezdem, hogy számomra teljesen egyértelmű, hogy M. L. Chen harmadik ország állampolgáraként nem hivatkozhat a 73/148 irányelv 1. cikke (1) bekezdésének b) pontja (lásd fentebb 4. pont) és a 90/364 irányelv 1. cikkének (1) bekezdése (lásd fentebb 6. pont) által a *közösségi polgároknak* biztosított tartózkodási jogra.

— Az „eltartott” családtagot megillető jog fennállásáról

81. Miután ezt kimondtuk, azt is ki kell zárnunk, hogy M. L. Chen hivatkozhat a 73/148 irányelv 1. cikke (1) bekezdése d) pontja, valamint a 90/364 irányelv 1. cikke (1) bekezdése b) pontja által a tartózkodási joggal bíró közösségi polgár „eltartott” egyenes ági leszármazóját annak állampolgárságától függetlenül megillető tartózkodási jogra.

82. A közösségi ítélkezési gyakorlat ugyanis pontosította, hogy az „eltartott” családtag az, aki *saját anyagi szükségleteinek kielégítése végett* a valamely családtagja által biztosított ellátástól *függ*.²⁵

25 — A 316/85. sz., CPAS di Courcelles kontra Lebon ügyben 1987. június 18-án hozott ítélet (EBHT 1987., 2811. o.) 22. pontja.

83. Nyilvánvaló, hogy jelen esetben nem ez a helyzet, hiszen M. L. Chen gazdaságilag önfenntartó, sőt éppen ő gondoskodik lányának anyagi szükségleteinek kielégítéséről.

84. Azt sem gondolhatjuk — ellentétben a kérdést előterjesztő bíró javaslatával —, hogy az eltartott családtag fogalmába tartoznának a tartózkodási joggal bíró közösségi polgártól „érzelmileg függő” személyek, illetve azok a személyek, akiknek a tagállamban maradásra való joga a közösségi polgár jogától „függ”.

85. Még ha elvonatkoztatunk is az imént említett ítélkezési gyakorlattól, megjegyzem, hogy csak az angol változat használ olyan semleges kifejezést, mint a „dependent”, míg — ahogyan azt a Bizottság helyesen megjegyzi — a többi nyelvi változatban használt kifejezés kétségtelenül *anyagi függőségre* utal.

86. Jelen ügyben tehát M. L. Chent egyik fent hivatkozott irányelv értelmében sem lehet Catherine „eltartott családtagjának” minősíteni, azon kétségtelen érzelmi („emotional”) kapcsolat ellenére sem, amely őt a lányához köti, és azon tény ellenére sem, hogy a maradáshoz való esetleges joga a lánya jogához kötődik.

87. Úgy vélem ezért, hogy közvetlenül sem a 73/148 irányelv, sem a 90/364 irányelv nem biztosít M. L. Chennek állandó tartózkodási jogot az Egyesült Királyságban.

— A származékos tartózkodási jog fennállásáról

88. Miután ezt megállapítottuk, hátra van még annak vizsgálata, hogy Catherine édesanyja hivatkozhat-e a leánya tartózkodási jogából származó tartózkodási jogra.

89. Rögtön leszögezem, hogy álláspontom szerint erre a kérdésre igenlő választ kell adnunk.

90. Úgy vélem ugyanis, hogy az ezzel ellentétes következtetés nyilvánvaló módon ellenkezne a kiskorú érdekeivel és a családi élet egységének tiszteletben tartásának követelményével.

91. Úgy tűnik, ugyanezek az elgondolások vezették a közösségi ítélkezési gyakorlatot is. A Baumbast és R ügyben hozott ítéletben

ugyanis a Bíróság elismerte, hogy „amennyiben a gyermekek tartózkodási jogot élveznek a fogadó tagállamban”, a közösségi jog lehetővé teszi „a gyermekek gondozásáért felelős szülő számára, *függetlenül annak állampolgárságától*, hogy azokkal együtt tartózkodjon, így téve lehetővé a gyermekek számára a tartózkodási joguk gyakorlását”.²⁶ Nyilvánvaló, hogy ha a fent hivatkozott — iskoláskorú gyermekeket érintő — esetben helytálló volt ez a következtetés, akkor még nyomósabb okkal érvényesnek kell lennie egy olyan, csecsemő- vagy kisgyermekkorban levő gyermek esetében, mint például Catherine.

92. A hivatkozott ítélkezési gyakorlat létjogosultsága nyilvánvalóan mindenekelőtt az, hogy *a kiskorú érdekét védje*, szem előtt tartva, hogy éppen ez a rendeltetése a szülőnek (vagy a gondviselőnek) átengedett azon lehetőség gyakorlásának is, hogy a kiskorú nevében és számára megválassza annak letelepedési helyét.

93. Ha megtagadnánk a Nagy-Britanniában való tartózkodás jogát, az anya Catherine nevében és számára csak lánya érdekével nyilvánvalóan ellentétesen gyakorolhatná a letelepedési jogot azon állam területén, mert ebben az esetben az édesanyjának automatikusan el kellene hagynia a kislányt.

26 – Fent hivatkozott Baumbast és R ítélet 75. pontja (kiemelés tőlem). Ebben az esetben az egyik szülő az Amerikai Egyesült Államok állampolgára volt.

94. Ezen oknál fogva tehát az említett elutasítás ellentétben állna — az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Római Egyezmény²⁷ 8. cikke által szabályozott és a Bíróság által is alapvető jelentőségűnek tulajdonított²⁸ — családi élet egysége tiszteletben tartásának alapelvével is.

95. Ilyen következmények elkerülése érdekében tehát M. L. Chennek pusztán le kellene mondania arról, hogy lánya gyakorolja a Nagy-Britanniában való letelepedés jogát. Ami viszont azt jelenti, hogy ez — ellentétben az imént hivatkozott ítélkezési gyakorlattal — nemcsak hogy nem „könnyítené meg” a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogot, amely az ír állampolgársággal rendelkező Catherine-t az EK 18. cikk, valamint a 90/364 irányelv alapján illeti meg, hanem még a hatékony érvényesüléstől is megfosztaná.

96. Már ezen oknál fogva is úgy vélem, Catherine édesanyja hivatkozhat a kislány tartózkodási jogán alapuló tartózkodási jogára.

— Az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetés tilalmáról

97. Ezen túlmenően, úgy tűnik számomra, hogy az EK 12. cikk is — amely a Szerződés

27 — Az Európai Emberi Jogi Bíróság ítélkezési gyakorlatából lásd a Moustaqim kontra Belgium ügyben 1991. február 18-án, a Gül kontra Svájc ügyben 1996. február 19-én, az Ahmet kontra Hollandia ügyben 1996. november 28-án, a Ciliz kontra Hollandia ügyben 2000. július 11-én, valamint a Sen kontra Hollandia ügyben 2000. december 21-én hozott ítéleteket. Valamennyi megjelent a <http://hudoc.echr.coe.int> honlapon, az EJEB ítélkezési gyakorlatának elektronikus tárában.

28 — Lásd különösen a C-60/00. sz. Carpenter-ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6279. o.) 41–45. pontját.

alkalmazási körében tilt minden, az állam-polgárságon alapuló hátrányos megkülönböztetést — meghatározó alapul szolgál a tartózkodási jog M. L. Chen számára történő biztosítására.

98. Úgy vélem, hogy a jelen ügyben az említett rendelkezés alkalmazásának valamennyi feltétele fennáll.

99. Először is: a tárgyalat jogvita — mivel az EK 18. cikk és a 90/364 irányelv alkalmazásában valamely közösségi polgár másik tagállam területén való tartózkodását érinti — mindenképpen a Szerződés alkalmazási körébe tartozik, és ez vonatkozik az anya tartózkodási jogára is, amely — ahogyan az imént láttuk — elválaszthatatlanul kötődik a gyermek tartózkodási jogához.

100. Emlékeztetek továbbá arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalma megköveteli, hogy a „hasonló helyzeteket ne kezeljék eltérő módon, az eltérő helyzeteket pedig ne kezeljék hasonló módon”.²⁹

29 — Utolsóként lásd a fent hivatkozott Garcia Avello-ítélet 31. pontját.

101. Ahogyan az az eljárás és különösen a tárgyalás folyamán kiderült, amennyiben Catherine brit állampolgár lenne³⁰, az anyának — noha harmadik ország állampolgára — joga lenne arra, hogy az Egyesült Királyságban maradjon a lányával.

102. Ez azt jelenti, hogy ha a többi, elméletileg releváns tény hasonló, azaz „hasonló helyzet” áll fenn, a lány állampolgársága az anya tartózkodási kérelmének kedvező elbírálásához vezetne.

103. Nincs egyetlen objektív indok sem, amely a vizsgált esetben igazolná az eltérő bánásmódot.

104. Ugyanis ha valamely harmadik ország állampolgárának — egy angol gyermek édesanyjaként — pusztán ezen tény miatt joga van az Egyesült Királyságban maradni, akkor ez nyilvánvalóan annak figyelembevételével van így, hogy az anyának érzelmi szempontból és a gyermek nevelésében kulcsszerepe

van, illetve — általában — a család és annak egysége védelme okán.

105. Ilyen megfontolásokat alkalmaznak ugyanakkor olyan esetre is, mint a jelen ügy, amikor a gyermek, noha saját tartózkodási joga nem közvetlenül a brit állampolgárságból származtatható, mégis — közösségi polgárságából kifolyólag — állandó tartózkodási joggal bír az Egyesült Királyságban. Hiszen egészen nyilvánvaló, hogy az anyának a csecsemő- vagy kisgyermekkorban levő kiskorú érzelmi életében és nevelésében betöltött helyettesíthetetlen szerepe semmiféle módon nem függ a gyermek állampolgárságától.

106. Ezért olyan objektív érvek hiányában, amelyek indokolnák az anya — a gyermek állampolgárságán alapuló — tartózkodási kérelmének eltérő elbírálását, úgy kell vélnünk, hogy a kérdéses brit intézkedések az EK 12. cikk által tiltott, az állampolgárság alapján történő hátrányos megkülönböztetésnek minősülnek.

— Záró megjegyzések

107. Végezetül tehát azt javaslom, a Bíróság azt a választ adja a kérdést előterjesztő bírónak, hogy az intézkedés, amely által valamely tagállam hatóságai elutasítják az adott állam területén tartózkodási joggal

30 — Megjegyzendő, hogy az ilyen feltevés teljesen valóságoszerű, hiszen e célból elegendő lett volna, hogy a másik szülő brit állampolgár legyen, vagy — még ha külföldi állampolgár is — állandó tartózkodási joggal rendelkezék az Egyesült Királyságban. (British Nationality Act 1981 Section 1: lásd az Egyesült Királyság által a Bíróság elé terjesztett írásbeli észrevételek 8. pontját).

bíró, közösségi polgársággal rendelkező kiskorú édesanyjának állandó tartózkodási kérelmét, azon túl, hogy megfosztja hatékony érvényesülésétől a kiskorú számára az EK 18. cikk, valamint a 90/364 irányelv 1. cikke által elismert jogot, az EK 12. cikk által tiltott, állampolgárság alapján történő megkülönböztetést is megvalósít.

annak érdekében, hogy kivonják magukat a nemzeti jog hatálya alól.³¹

E — *A joggal való visszaélésről*

108. Ahogyan már utaltam rá (lásd a 28. és azt követő pontokat), az Egyesült Királyság Kormánya arra is hivatkozott, hogy a Chen házaspár nyilvánvalóan azért akarta, hogy gyermeke Észak-Írország területén szülessen, hogy biztosítsa számára az ír állampolgárság és ezzel a Közösség valamely másik tagállamában érvényes tartózkodási jog megszerzését. Catherine ír állampolgárságának tehát „mesterséges” jellege van, amely a szülők határozott szándéka alapján jött létre, a Közösségen belüli tartózkodási jog megszerzése céljából.

109. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanakkor kiderül, hogy a tagállamok jogosultak intézkedéseket foganatosítani annak megakadályozására, hogy az érdekeltek — az EK-Szerződés által kínált lehetőségeknek köszönhetően — visszaélésszerűen vagy csalárd módon gyakorolják közösségi jogukat

110. Jelen ügyben tehát jogsértéssel állnánk szemben, amely kihathat az ügy kimenetelére.

111. Ami engem illet, mindazonáltal nem hiszem, hogy oszthatom ezt a következtetést, még ha eltekintek is azon fenntartásoktól, amelyeket valamely fogalomnak — amelynek léte már a nemzeti jogokban is vitatott, és amelynek a meghatározása bizonytalan — a közösségi jogba való átültetése általában kelthet.

112. Ugyanakkor, még ha a brit érvelések talajára akarok is helyezkedni, úgy tűnik, hogy a közösségi jogrend és a tagállamok jogrendjei közötti — a Bíróság ítélkezési gyakorlata révén néhány évtized alatt kialakult — kapcsolatrendszer szükségszerűen azt eredményezi, hogy a Szerződés által biztosított joggal való visszaélés csak különleges helyzetekben valósulhat meg, mert az, hogy valamely nemzeti rendelkezést a közösségi jogrend által biztosított jogra hivatkozva nem lehet alkalmazni, a közösségi jog elsőbbsége elvének rendes következménye.

31 — Lásd a C-212/97. sz. Centros-ügyben 1999. március 9-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-1459. o.) 24. pontját, valamint a Bíróság által az ítélet kapcsán hivatkozott gazdag ítélkezési gyakorlatot.

113. Az a körülmény, hogy az érdekelt tudatosan hoz létre olyan helyzetet, amely a közösségi jogrendből eredő jog megszerzését eredményezi a számára, azért, hogy ily módon elkerülje egy bizonyos, számára kedvezőtlen nemzeti szabályozás alkalmazását, *önmagában* nem lehet elégséges elem ahhoz, hogy a vonatkozó közösségi rendelkezéseket ne lehessen alkalmazni.³²

114. Ahhoz, hogy esetlegesen joggal való visszaélésről lehessen beszélni, „objektív körülmények összességéből” kell kiderülnie annak, hogy „a nevezett jogszabály által *kitűzött cél* a közösségi rendelkezés által előírt feltételek formális betartása ellenére *nem valósult meg*”.³³ Arról kell tehát meggyőződni, hogy az érdekelt, amikor a kérdéses jogról szóló közösségi rendelkezésre hivatkozik, nem ferdíti el ennek szellemét és hatályát.

115. A viszonyítási pont lényegében tehát az, hogy megvalósult-e a kérdéses jogot adományozó *közösségi rendelkezés* rendeltetésének és céljának elferdítése, vagy sem.

116. Jelen ügyben véleményem szerint ilyen körülmények nem állnak fent. Nem hiszem ugyanis, hogy a Chen házaspár viselkedését úgy lehetne értékelni, mint amely megvalósítja „a nemzeti jog közösségi polgárok általi — a közösségi jogra *visszaélészerű* vagy *csalárd módon* történő hivatkozással való — esetleges megsértését”.³⁴

117. Igaz, hogy M. L. Chen, mikor élt a Szerződés azon rendelkezéseivel, amelyek tartózkodási jogot biztosítanak Catherine-nek és ebből következően a kislány édesanyjaként neki magának, végső soron kibújt a harmadik országok állampolgárainak tartózkodási jogát korlátozó angol rendelkezések alól.

118. Úgy vélem ugyanakkor, hogy a hivatkozott közösségi rendelkezések rendeltetésének semmiféle elferdítéséről nem beszélhetünk.

119. A tartózkodási jogra vonatkozó rendelkezések — különösen a 90/364 irányelvvel végrehajtott és az Európai Unió alapjogi chartájának 45. cikke által megerősített EK 18. cikk — rendeltetése már-már túlságosan is nyilvánvaló. Tulajdonképpen a közösségi polgárok tartózkodása és szabad mozgása bármiféle korlátozásának azzal az

32 — A fent hivatkozott Centros-ítélet 27. pontja, valamint bővebben I.a Pergola főtanácsnok ugyanazon ügyben ismertetett indítványa (FBHT 1999., I-1461. o. és kk.).

33 — A C-110/99 sz. Emsland Stärke ügyben 2000. december 14-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-11569. o.) 52. pontja. Ugyanebben az értelemben lásd még a fent hivatkozott Centros ítélet 25. pontját, valamint a C-436/00 sz., X és Y ügyben 2002. november 21-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-10829. o.) 42. pontját.

34 — Lásd a közösségi joggal való visszaélésnek a C-63/99 sz. Gloszewek ügyben 2001. szeptember 27-én hozott ítélet (EBHT 2001., I-6369. o.) 75. pontjában vett fogalmát. Kiemelés tőlem.

egy feltétellel történő elhárításáról van szó, hogy a polgárok nem jelenthetnek terhet a fogadó állam költségvetése számára.

éppen azért élnek velük, hogy megvalósítsák a célt, amelyet a jogszabály biztosítani kíván: a tartózkodási jogát.

120. Amikor a leendő szülő a jelen esethez hasonlóan úgy dönt, hogy gyermeke érdeke megkívánja a közösségi polgárság megszerzését, hogy a gyermek élvezhesse az ehhez kapcsolódó jogosultságokat, különösen az EK 18. cikkében szabályozott letelepedési jogot, nincs semmi „visszaélészerű” abban a tényben, hogy a törvényeknek megfelelően igenis úgy jár el, hogy születése pillanatában a gyermek eleget tegyen az egyik tagállam állampolgárságának megszerzéséhez szükséges követelményeknek.

123. A harmadik országok állampolgárainak tartózkodásáról szóló brit jogszabályoknak az anya tekintetében történő kizárását nem lehet a joggal való visszaélés eredményének tekinteni. Hiszen ahogyan láthattuk, a kizárás a kérdéses közösségi rendelkezés céljával teljesen összeegyeztethető eredmény, sőt mi több, ezen cél megvalósításának szükséges feltétele, amennyiben biztosítja a közösségi polgár számára a valamely tagállam területén történő szabad letelepedés jogát.

121. Mint ahogy nem tarthatjuk „visszaélészerűnek” azt a tényt sem, hogy a szülő mindent megtesz azért, hogy a gyermek gyakorolhassa saját, jogszerűen megszerzett tartózkodási jogát, következésképpen kérelmezi a fogadó államban a gyermekkel együtt tervezett saját tartózkodásának engedélyezését.

124. A probléma — amennyiben egyáltalán problémáról beszélhetünk — valójában az állampolgárság adományozásának az ír jogalkotás által elfogadott követelményében, a *ius solibus* áll³⁶, amelynek köszönhetően a jelen ügyben tárgyalthoz hasonló helyzetek jöhetnek létre.

122. Nem olyan személyekkel állunk tehát szemben, akik „[...] *visszaélészerűen vagy csalárd módon* hivatkoz[anak] a közösségi jogra”³⁵, lényegétől megfosztva ezen közösségi jogrend rendelkezéseinek hatályát és rendeltetését, hanem olyanokkal, akik ismerve a közösségi jog által szabályozott szabadságok tartalmát, jogos eszközökkel

125. Ilyen helyzetek elkerülése érdekében ténylegesen enyhíteni lehetett volna a fent említett követelményt úgy, hogy további

35 — Lásd a fent hivatkozott Gloszcuk-ítélet 75. pontját.

36 — Jelen ügy vonatkozásában ugyanakkor nincs semmi jelentősége annak a ténynek, hogy a „suolo” (talaj, amelyre a *ius soli* kifejezés utal), vagyis Belfast városa, az ír-szigeti ismert események miatt nem Írország (Éire), hanem az Egyesült Királyság felségterülete. Hiszen a tárgyalás kérdés ugyanilyen formában felmerült volna akkor is, ha a kislány Írország (Éire) területén született volna, és utána költözött volna édesanyjával Belfastba vagy Cardiffba.

feltételként szabjuk meg azt, hogy a szülőnek állandó lakóhellyel kell rendelkeznie az Ír-sziget területén.³⁷ Am ez utóbbi feltétel nem szerepel az ír szabályozásban, vagy mindenestre nem volt alkalmazható a kis Catherine esetében.

126. Ilyen körülmények között, ismétlem, természetesen nem lehet felróni Catherine-nek vagy édesanyjának, hogy jogszerűen kihasználta a lehetőséget és a közösségi jog által rájuk ruházott jogokat.

127. Egyébként ha elfogadnánk az Egyesült Királyság elméletét, akkor a tagállami állampolgárság szándékos megszerzésének szinte valamennyi esetében felmerülhetne a joggal való visszaélés gyanúja. Ami paradox módon ahhoz vezethetne, hogy az uniós polgárságból következő jogok élvezetét alárendelnék annak a feltételnek, hogy az állampolgárság megszerzése ne legyen szándékos.

128. Ez viszont egyet jelentene azzal, hogy „korlátozza valamely másik tagállam állampolgárságot nyújtó aktusának hatásait azáltal, hogy kiegészítő feltételhez köti ezen állampolgárság elismerését a Szerződésben biztosított alapvető szabadságok gyakorlása tekintetében”. Ez pedig — ahogyan a Bíróság a korábbiakban rámutatott — a közösségi jogrendben nem megengedett.³⁸

129. Az én álláspontom szerint tehát a kérdést előterjesztő bíróságnak adandó választ nem befolyásolhatja az a körülmény, hogy a Chen házaspár éppen azért döntött úgy, hogy a kislány Észak-Írországban szülessen, hogy biztosítsa számára az ír állampolgárságot, és ezzel együtt ez Egyesült Királyságon és a Közösség más tagállamain belüli tartózkodási jogot.

F — *A családi élet tiszteletben tartásának jogáról*

130. Miután azt a következtetést vontam le, hogy a közösségi jog Catherine-re az Egyesült Királyságban való letelepedés jogát, édesanyjára pedig a gyermekével maradás jogát ruházza, nem tartom szükségesnek elidőzni annál a kérdésnél, hogy a nemzeti intézkedések mennyiben felelnek meg az

37 — Amint azt — melleleg — a Belfastban 1998. április 10-én aláírt „Agreement between the government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the government of Ireland” 1. cikke valamint 2. sz. melléklete szabályozza. Az 1. cikk (vi) bekezdése kimondja, hogy a két kormány „recognise the birthright of all the people of Northern Ireland to identify themselves and be accepted as Irish or British, or both, as they may so choose, and accordingly confirm that their right to hold both British and Irish citizenship is accepted by both Governments and would not be affected by any future change in the status of Northern Ireland”. A 2. sz. melléklet pedig pontosítja, hogy a fent említett 1. cikk alkalmazásában „the people of Northern Ireland” magában foglalja „all persons born in Northern Ireland and having, at the time of their birth, at least one parent who is a British citizen, an Irish citizen or is otherwise entitled to reside in Northern Ireland without any restriction on their period of residence” (kiemelések tőlem).

38 — Lásd a fent hivatkozott Micheletti-ítélet 10. pontját és a fent hivatkozott Kaur-ítélet 19. pontját.

emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Európai Egyezménynek. Ugyanis, ahogyan láttuk, a Szerződés itt javasolt értelmezése teljesen megfelel az emberi jogok és az alapvető szabadságok

védelméről szóló Európai Egyezmény 8. cikkének, különösen a családi élet egységének tiszteletben tartásához való jognak (lásd a 94. pontot).

V — Véglövetkeztetések

131. Végezetül azt javaslom, hogy a Bíróság a következő választ adja az Immigration Appellate Authority of Hatton Cross által feltett kérdésre:

- „1) Az a csecsemő- vagy kisgyermekkorban levő, közösségi polgársággal rendelkező kiskorú, aki a tagállamban teljes körű betegségbiztosítás kedvezményezettje, és akinek — noha közvetlenül nem jogosult jövedelemre vagy járadékra — szülei elégséges anyagi fedezetet biztosítanak, amely kizárja, hogy terhet jelentsen a fogadó tagállam költségvetésére, megfelel a tartózkodási jogról szóló, 1990. június 28-i 90/364/EGK tanácsi irányelv 1. cikkében meghatározott feltételeknek, tehát határozatlan idejű tartózkodási jogot élvez annak a tagállamnak a területén, amelynek nem állampolgára.
- 2) Az az intézkedés, amellyel valamely tagállam hatóságai elutasítják az adott tagállam területén tartózkodási joggal bíró kiskorú közösségi polgár — édesanyja által benyújtott — állandó tartózkodási kérelmét, azon túl, hogy megfosztja hatékony érvényesülésétől a kiskorú számára az EK 18. cikk, valamint a 90/364 irányelv által elismert jogot, az EK 12. cikk által tiltott, állampolgárság alapján történő megkülönböztetésnek minősül.”